

Spookagtige Seisoen Storie

Die Verraderlike Hart

'n Uittreksel

Edgar Allan Poe

WAAR! Senuweeagtig — baie, baie verskriklik senuweeagtig was ek, en is ek nog; maar waarom sê julle dat ek mal is?

Die siekte het my sintuie verskerp — nie vernietig of afgestomp nie. Bo alles was my gehoor besonder skerp. Ek het alles in die hemel gehoor en alles op die aarde. Ek het baie dinge in die hel gehoor. Hoe kan ek dan mal wees? Luister! En let op hoe gesond, hoe kalm ek julle die hele verhaal kan vertel.

Dit is onmoontlik om te sê hoe die idee eers in my brein gekom het; maar sodra dit daar was, het dit my dag en nag geteister. Geen voorwerp was daar nie. Geen passie was daar nie. Ek het die ou man lief gehad. Hy het my nooit onreg aangedoen nie. Hy het my nooit beledig nie. Vir sy goud het ek geen begeerte gehad nie. Ek dink dit was sy oog! Ja, dit was dit! Een van sy oë het soos die van 'n aasvoël gelyk — 'n dowwe blou oog met 'n vae bedekking daaroor. Wanneer dit op my geval het, het my bloed koud geword; en so het ek, stap vir stap, baie stadig, my besluit geneem om die ou man se lewe te neem en sodoende vir ewig van die oog ontslae te raak.

Nou, hier lê die punt. Julle dink ek is mal. Malmense weet niks.

Maar julle moes my gesien het. Julle moes gesien het hoe verstandig ek te werk gegaan het — met watter omsigtigheid, met watter vooruitbeplanning, met watter vermomming ek te werk gegaan het! Ek was nooit vriendeliker teenoor die ou man as gedurende die hele week voordat ek hom gedood het nie. En elke nag, ongeveer middernag, het ek die grendel van sy deur liggies omgedraai en dit oopgemaak — so sagkens! En toe, nadat ek 'n opening gemaak het wat net genoeg was vir my kop, het ek 'n donker lantern ingesteek, heel toegemaak, so toe dat geen lig uitgeskyn het nie, en toe het ek my kop ingedruk.

O, julle sou gelag het om te sien hoe slinks ek dit ingedruk het! Ek het dit stadig beweeg — baie, baie stadig, sodat ek die ou man se slaap nie sou steur nie. Dit het my 'n uur geneem om my hele kop so ver deur die opening te steek dat ek hom kon sien lê op sy bed. Ha! Sou 'n malmens so wys gewees het? En toe my kop reg in die kamer was, het ek die lantern versigtig oopgemaak — o so versigtig — versigtig (want die skarniere het gekreun); ek het dit net genoeg oopgemaak dat 'n enkele dun straal op die aasvoëloog geval het. En dit het ek sewe lang nagte gedoen — elke nag presies om middernag — maar ek het gevind dat die oog altyd toe was. En so was dit onmoontlik om die werk te doen, want dit was nie die ou man wat my geterg het nie, maar sy Bose Oog.

En elke oggend, wanneer die dag aangebreek het, het ek dapper in die kamer ingegaan en hom met moed toegesprek, hom by die naam genoem in 'n vriendelike toon, en hom gevra hoe hy die nag deurgebring het. So, sien jy, hy sou werklik 'n baie slim ou man moes wees om te vermoed dat ek elke nag, presies om twaalfuur, na hom gaan kyk het terwyl hy geslaap het.

Op die agtste nag was ek versigtiger as ooit tevore toe ek die deur oopgemaak het. 'n Horlosie se minuutwyser beweeg vinniger as wat my hand gedoen het! Nog nooit tevore het ek die omvang van my eie krag en slimheid so gevoel nie. Ek kon skaars my gevoel van triomf bedwing. Om te dink dat ek daar staan en die deur bietjie vir bietjie oopmaak, en dat hy nie eens droom van my geheime dade of gedagtes nie.

Ek het sagweg gelag by die gedagte — en miskien het hy my gehoor, want hy het skielik op die bed beweeg, asof hy geskrik het. Nou sou julle dalk dink ek het teruggestaan — maar nee. Sy kamer was pikdonker in die digte duisternis (want die luike was toe — vasgemaak uit vrees vir die we), en so het ek aangehou om die deur stadig, stadig verder oop te druk.

Ek het my kop binne gehad en was op die punt om die lantern oop te maak toe my duim teen die tin-sluiting gegly het, en die ou man het regop in die bed opgespring en uitgeroep: “Wie’s daar?”

Ek het heeltemal stilgebly en niks gesê nie. Vir ’n hele uur lank het ek nie ’n spier beweeg nie, en intussen het ek hom nie hoor lê nie. Hy het nog steeds regop in die bed gesit en geluister — net soos ek dit nag na nag gedoen het, luisterend na die doodswag-kewers in die muur.

Kort daarna het ek 'n kreun gehoor, en ek het geweet dit was die kreun van sterflike vrees. Dit was nie 'n kreun van pyn of van hartseer nie — o nee! Dit was die sagte, versmoorde geluid wat uit die diepte van die siel opkom wanneer dit oorweldig word deur ontsag. Ek het die geluid goed geken. Menige nag, presies om middernag, wanneer die hele wêreld geslaap het, het dit uit my eie bors opgewel, en met sy verskriklike weerklank die angs verdiep wat my verskeur het. Ek sê, ek het dit goed geken. Ek het geweet wat die ou man gevoel het, en ek het hom bejammer — al het ek in my hart gelag.

Ek het geweet dat hy wakker gelê het van die oomblik af toe hy die eerste sagte geluid gehoor het, toe hy in die bed omgedraai het. Sy vrees het sedertdien al hoe groter geword. Hy het probeer om homself te oortuig dat daar geen rede daarvoor was nie — maar hy kon nie.

Hy het vir homself gesê: “Dis niks anders as die wind in die skoorsteen nie; dis net ’n muis wat oor die vloer loop,” of, “Dis bloot ’n kriek wat een keer getjirp het.” Ja, hy het probeer om homself met hierdie veronderstellings te troos; maar hy het gevind dit was alles tevergeefs. Alles tevergeefs, want die Dood, wat hom genader het, het met sy swart skaduwee voor hom uitgestap en die slagoffer omhul. En dit was die droewige invloed van daardie ongesiene skaduwee wat hom laat voel het — al het hy niks gesien of gehoor nie — laat voel het dat my kop binne die kamer was.

Toe ek lank gewag het, baie geduldig, sonder om hom te hoor lê, het ek besluit om 'n klein – 'n baie, baie klein – skeurtjie in die lantern oop te maak. So het ek dit oopgemaak — jy kan jou nie indink hoe slu, hoe stilweg nie — totdat uiteindelik 'n enkele dowwe straal, soos die draad van 'n spinnekop, uit die skeurtjie geskiet het en op die aasvoëlloog geval het.

Dit was oop — wyd, wyd oop — en ek het woedend geword terwyl ek daarna gestaar het. Ek het dit duidelik gesien — heeltemal dofblou, met 'n afskuwelike sluier daaroor wat die murg in my bene laat vries het. Maar ek kon niks anders van die ou man se gesig of liggaam sien nie, want ek het die ligstraal, asof instinktief, presies op daardie vervloekte plek gerig.

En het ek julle nie gesê dat wat julle vir waansin aan sien, bloot die oormatige skerpheid van my sintuie is nie? Nou het ek dit gesien — daar het tot my ore 'n sagte, dowwe, vinnige geluid gekom, soos dié wat 'n horlosie maak wanneer dit in watte toegedraai is. Ek het daardie geluid ook goed geken. Dit was die klop van die ou man se hart. Dit het my woede aangevuur soos die geklop van 'n trom 'n soldaat tot moed aanspoor. Maar selfs toe het ek my ingehou en stil gebly. Ek het skaars asemgehaal. Ek het die lantern onbeweeglik vasgehou.

Ek het probeer om te sien hoe stewig ek die ligstraal op die oog kon hou. Intussen het die helse gedreun van die hart al hoe sterker geword. Dit het vinniger en vinniger, harder en harder geklop met elke oomblik. Die ou man se vrees moes verskriklik gewees het! Dit het harder geword, sê ek, elke oomblik harder! Verstaan julle my goed? Ek het julle gesê ek is senuweeagtig — en dit is ek.

En nou, op die dooie uur van die nag, te midde van die verskriklike stilte van daardie ou huis, het só 'n vreemde geluid my tot onbeheersbare vrees aangehits. Tog het ek vir nog 'n paar minute teruggehou en stokstyf bly staan. Maar die geklop het harder en harder geword! Ek het gedink die hart moes bars. En toe het 'n nuwe ang my beetgepak — die geluid sou deur 'n buurman gehoor word!

Die ou man se uur het gekom! Met 'n harde gil het ek die lantern oopgeruk en die kamer binnengespring. Hy het een keer geskree — net een keer. In 'n oogwink het ek hom op die vloer neergegooi en die swaar bed oor hom getrek. Toe het ek vrolik geglimlag om te sien dat die daad so ver volbring was. Maar vir baie minute daarna het die hart steeds met 'n dowwe klop voortgegaan. Dit het my egter nie ontstel nie; dit sou nie deur die muur gehoor kon word nie. Uiteindelik het dit opgehou. Die ou man was dood. Ek het die bed verwyder en die lyk ondersoek. Ja, hy was morsdood, morsdood. Ek het my hand op sy hart gesit en dit daar gehou vir baie minute. Daar was geen polsslag nie. Hy was morsdood. Sy oog sou my nooit weer pla nie.

As julle nog steeds dink ek is mal, sal julle dit nie meer dink wanneer ek die verstandige voorsorgmaatreëls beskryf wat ek getref het om die liggaam weg te steek nie. Die nag het stadig verbygegaan, en ek het haastig maar in stilte gewerk. Ek het drie planke uit die vloer van die kamer gelig en alles tussen die balke weggesit. Toe het ek die planke weer só slim, só slinks teruggeplaas dat geen menslike oog — nie eens sý oog nie — iets verkeerd sou kon raaksien nie. Daar was niks om af te was nie — geen vlek van enige aard nie — geen druppel bloed, glad nie. Ek was te versigtig daarvoor.

Toe ek klaar was met hierdie arbeid, was dit vieruur — nog so donker soos middernag. Terwyl die klok die uur slaan, kom daar 'n geklop aan die straatdeur. Ek het met 'n ligte hart afgegaan om dit oop te maak — want wat het ek nou om te vrees? Drie manne het ingestap en hulself, met volkome beleefdheid, as polisiekonstabels voorgestel. 'n Gil was gedurende die nag deur 'n buurman gehoor; daar was vermoedens van kwaadwillige spel; inligting is by die polisiestasie gelê, en hulle (die beamptes) was afgevaardig om die perseel te deursoek.

Ek het geglimlag — want wat het ek om te vrees? Ek het die here hartlik verwelkom. Die gil, het ek gesê, was my eie, in 'n droom. Die ou man, het ek genoem, was weg op die platteland. Ek het my besoekers deur die hele huis geneem. Ek het hulle aangemoedig om te soek — deeglik te soek. Uiteindelik het ek hulle na hierdie kamer gelei. Ek het vir hulle sy skat gewys — veilig, onaangeraak.

In die gloed van my selfvertroue het ek stoele in die kamer gebring en hulle uitgenooi om hier uit te rus van hul moegheid, terwyl ek self — ek, met die woeste waagmoed van my volmaakte triomf — my eie stoel op die presiese plekkie gesit het bo die plek waaronder die lyk van die slagoffer rus.

Die beamptes was tevrede. My houding het hulle oortuig. Ek was buitengewoon op my gemak. Hulle het gaan sit, en terwyl ek vrolik geantwoord het, het hulle oor alledaagse dinge gesels. Maar nie lank nie, toe voel ek hoe ek bleek word en wens dat hulle tog wil weggaan. My kop het begin pyn, en ek het 'n gelui in my ore verbeel; maar steeds het hulle gesit en voortgesels. Die gelui het duideliker geword; ek het al vryer begin praat om van die gevoel ontslae te raak — maar dit het aangehou en al meer bepaald geword — totdat ek uiteindelik beseft het dat die geluid nie in my ore was nie.

Ongetwyfeld het ek nou baie bleek geword; maar ek het al vlotter begin praat, en met 'n verhoogde stem. Tog het die geluid sterker geword — en wat kon ek doen? Dit was 'n sagte, dowwe, vinnige geluid — baie soos die geluid wat 'n horlosie maak wanneer dit in watte toegedraai is. Ek het na asem gesnak — en tog het die beamptes dit nie gehoor nie. Ek het vinniger, vuriger begin praat, maar die geluid het aanhoudend sterker geword. Ek het opgestaan en oor nietighede begin redeneer, met 'n hoë stem en wilde gebare; maar steeds het die geluid harder en harder geword.

Waarom wou hulle dan nie weggaan nie? Ek het met swaar treë op en af oor die vloer geloop, asof ek deur die manne se opmerkings tot woede aangehits is, maar die geluid het aanhoudend sterker geword. O God! Wat kon ek doen? Ek het geskuim — ek het geraas — ek het gevloek! Ek het die stoel waarop ek gesit het, opgetel en dit oor die planke geskuur, maar die geluid het alles harder geword en onophoudelik toegeneem. Dit het harder — harder — harder geword! En steeds het die manne vriendelik gesels en geglimlag.

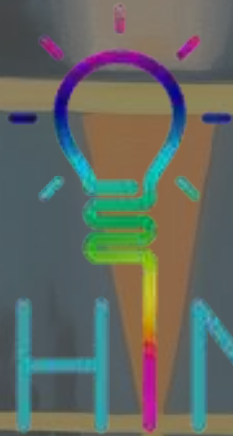

Was dit moontlik dat hulle dit nie gehoor het nie?
Almagtige God! — nee, nee! Hulle het dit gehoor! — Hulle
het vermoed! — Hulle het geweet! — Hulle het 'n
bespotting gemaak van my verskrikking! Dít het ek gedink,
en dít dink ek nog steeds. Maar enigiets was beter as
hierdie marteling! Enigiets was meer draaglik as hierdie
bespotting! Ek kon daardie skynheilige glimlagte nie langer
verduur nie! Ek het gevoel ek moes skree of sterf! — En nou
weer — luister! Harder! Harder! Harder! Harder!

“Skurke!” het ek geskree, “hou op met julle geveinsdheid!
Ek erken die daad! – Lig die planke op! – Hier, hier! – dis die
geklop van sy afskuwelike hart!”

THINK

DIGITAL ACADEMY